

Vergaderjaar 1988–1989

20 842

Aanpassing van het Wetboek van Koophandel aan de EEG-richtlijn betreffende zelfstandige handelsagenten, van 18 december 1986 (PbEG L 382/17) (Herziening van de bepalingen inzake de agentuurovereenkomst)

Nr. 6

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 8 maart 1989

Het verheugt mij dat de vaste Commissie voor Justitie zo positief reageerde op de herziening van de bepalingen betreffende de agentuurovereenkomst en zich in grote lijnen kon vinden in de wijze waarop wordt voorgesteld de desbetreffende bepalingen in het Wetboek van Koophandel aan te passen aan de EEG-richtlijn van 1986 over dit onderwerp.

ARTIKELN

Onderdeel A, artikel 74

a. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen naar de overeenkomsten en verschillen tussen de agentuurovereenkomsten en de franchise-overeenkomst welke na 1970 tot krachtige ontwikkeling is gekomen. Een dadelijk in het oog springend verschil is dat de agentuurovereenkomst wel en de franchise-overeenkomst in Nederland niet wettelijk geregeld is. Globaal is een franchise-overeenkomst te omschrijven als een samenwerkingsvorm waarbij de franchisegever («franchisor») aan een of meer franchisenemers («franchisees»), die zelfstandige ondernemers zijn, tegen betaling een recht verleent (meestal op grond van een licentiecontract) tot toepassing van een bepaald door de franchisor ontwikkeld of gebruikt exclusief exploitatiesysteem. Een dergelijke omschrijving is in de literatuur te vinden en lijkt de Advocaat-Generaal bij het Europese Hof representatief (conclusie bij het Pronuptia-arrest, 28 januari 1986, Pbl. 1986 zaak 161/84, pagina 359). Als verschillen tussen beide contracten zijn, aan de zijde van de agent, respectievelijk de franchisee, onder meer de volgende te noemen: de agent verleent bemiddeling, terwijl de franchisee exploiteert; de agent ontvangt provisie, terwijl de franchisee een licentievergoeding moet betalen; bij een agentuurovereenkomst is meestal één agent partij, terwijl bij een franchise-overeenkomst ook een vereniging van franchisees partij kan zijn; het risico van de agent is in beginsel beperkt, terwijl de franchisee in het distributiesysteem van de franchisegever zijn eigen risico draagt.

Aan de kant van de principaal, respectievelijk de franchisor bestaan tussen de beide contracten de volgende verschillen: de principaal is verplicht de agent desgewenst inzage te geven in de stukken op grond waarvan de provisie wordt berekend, terwijl de franchisor recht heeft op een vast licentiebedrag; de principaal draagt de agent op zijn belangen te behartigen, terwijl de franchisor aan de franchisee een gebruiksrecht verleent op de uitoefening waarvan hij streng toezicht houdt.

Overeenkomsten tussen beide contracten zijn, dat de agent noch de franchisee ondergeschikt is aan de principaal, respectievelijk de franchisor.

Op de vraag van de leden van de C.D.A.-fractie in hoeverre dealers-overeenkomsten, waarin soms bezwarende bepalingen voor dealers voorkomen, alsmede overeenkomsten voor merkbenzinepomphouders aan de voorgestelde bepalingen onderworpen zijn, antwoord ik dat deze bepalingen in beginsel niet op dergelijke overeenkomsten van toepassing zijn.

b. Een schriftelijke overeenkomst is geen (bewijs)vereiste voor een agentuurovereenkomst. Als er een schriftelijk stuk is, is aanvullend bewijs in beginsel toegelaten. Dit aanvullend bewijs kan door alle middelen rechtens geleverd worden.

Onderdeel B, artikel 74a

Ik deel de mening van de leden van de C.D.A.-fractie dat de zelfstandigheid van de handelsagent voorop dient te staan; daarop ziet ook de EEG-richtlijn. In de Nederlandse wet komt dit tot uitdrukking in artikel 74, eerste lid, waarin een omschrijving van de agentuurovereenkomst is gegeven. Aan het slot daarvan is ingegaan op het niet-ondergeschikt zijn van de handelsagent.

Onderdeel C, artikel 74c juncto Onderdeel E, artikel 74e

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen een nadere motivering van het verschil in terminologie tussen enerzijds artikel 74c, derde lid (volgens de voorgestelde henummering), op grond waarvan de principaal de handelsagent «onverwijld» moet waarschuwen in geval van het onverwacht afketsen van contracten en anderzijds artikel 74c, derde lid (nieuw voorgesteld), op grond waarvan de principaal de handelsagent «binnen een redelijke termijn» moet informeren omtrent het al dan niet uitvoeren van aangebrachte contracten. In het eerste geval bestond er onvoldoende reden om van de huidige regeling af te wijken. In het tweede geval echter is de situatie dezelfde als in het voorgestelde artikel 74e, tweede lid, dat wil zeggen dat het belang van de handelsagent om er snel van op de hoogte te zijn of een door hem aangebrachte overeenkomst al dan niet zal worden uitgevoerd, zodat de agent weet van wanneer af hij aanspraak op provisie kan doen gelden, moet worden afgewogen tegen het belang van de principaal bij een redelijke periode voor overweging. Ook indien het uitdrukkelijke beding ex artikel 74e, derde lid, is gemaakt, dat het recht op provisie afhangt van de uitvoering van de overeenkomst in plaats van van de totstandkoming ervan, kan van een principaal naar mijn mening niet verwacht worden de agent altijd «onverwijld» over het al dan niet uitvoeren van de overeenkomst in te lichten. Een redelijke termijn is daarom te prefereren. Bescherming van de agent is in dat geval te vinden in het voorgestelde artikel 74e, vierde lid. Overigens kunnen partijen omtrent de redelijkheid van de termijn zelf regels stellen en kunnen zij de wettelijke voorgestelde termijn dus bekorten en bijvoorbeeld bepalen dat de principaal de hierbedoelde informatie steeds «onverwijld» geeft.

De betekenis van de handhaving van artikel 74e, tweede lid, tweede volzin is, om aan de redelijke termijn toch, indien partijen daaromtrent

niets hebben afgesproken, een grens te stellen van een maand. Wij geven de leden van de fractie van de P.v.d.A. toe dat de formulering «zodanige bepaling» niet past, wanneer in de eerste volzin geen sprake meer is van een «binnen de agentuurovereenkomst bepaalde termijn». In de nota van wijziging wordt een aanpassing in de tweede volzin voorgesteld.

Onderdelen J en K, artikelen 74c en 74g

Een verband tussen de onderdelen J en K (de artikelen 74c en 74g van het wetsvoorstel) en de vraag die de leden van de C.D.A.-fractie onder deze kop stellen, vermag ik niet te zien. Ik neem aan dat de vraag betrekking heeft op het voorgestelde Onderdeel I, artikel 74o. Als deze veronderstelling juist is, dan verwijs ik voor de beantwoording van de vraag van deze leden naar hetgeen omtrent de zogenaamde klantenvergoeding is opgemerkt op pagina 8 van de memorie van toelichting. De keuze voor een stelsel waarbij de handelsagent een vergoeding ontvangt voor het beoogde voordeel van de principaal is in de Nederlandse wetgeving reeds in 1977 gemaakt. Uit een oogpunt van bescherming van de agent is deze keuze destijds gelukkig geacht en is zij thans uitgangspunt van het Nederlandse recht geworden. Er is geen reden om nu op een ander stelsel over te gaan enkel en alleen omdat de EEG-richtlijn als alternatieve mogelijkheid herstel van het nadeel van de handelsagent mogelijk maakt.

Redactionele opmerkingen

Ik ben de leden van de P.v.d.A.-fractie dankbaar voor hun opmerking ten aanzien van de tikfout op pagina 11 van de memorie van toelichting. Ik beschouw de verbetering als bedoeld onder I van de nota van verbetering niet als onjuist. Aan het slot van een zin hoort toch een punt. Zie bij voorbeeld de punt aan het slot van Onderdeel B. De desbetreffende punt dient uiteraard niet in de tekst van artikel 74d, eerste lid, te worden aangebracht.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes